

POLITIKA OKOLIŠA ZA ODRŽIVI RAZVOJ

Dr. Jasmin Jusufrić, Internacionalni univerzitet Travnik u Travniku, Bunar bb,
72 270 Travnik Bosna i Hercegovina, e- mail: j.jusufranic@gmail.com

Sažetak: *Koncept održivog razvoja podrazumijeva proces prema postizanju ravnoteže između privrednih, socijalnih i ekoloških zahtjeva kako bi se osiguralo zadovoljavanje potreba sadašnje generacije bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe. Mnogi okoliš uzimaju zdravo za gotovo, no pritisak na ograničene Zemljine resurse raste nezapamćenom brzinom. Ako se to nastavi, buduće će generacije biti uskraćene za naslijeđe koje im pripada. Nakon više od četiri decenije kreiranja politika na nivou EU-a veliki dio našeg okoliša zaštićen je evropskim zakonodavstvom. Međutim, ostaje neriješen problem provođenja tih politika, što je ključni izazov koji treba riješiti kako bi svi imali potpunu korist od tih zakona.*

Ključne riječi: *održivi razvoj, okoliš, Deklaracija iz Rija, Agenda 21, samit iz Johanesburga*

ENVIRONMENTAL POLICY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract: *The concept of sustainable development implies a process towards achieving a balance between economic, social and environmental requirements to ensure the needs of the current generation without compromising the ability of future generations to meet their own needs. Environment is taken for granted by many people, but the pressure on the limited resources of the Earth is growing at unprecedented rates. If this continues, future generations will be deprived of a heritage that belongs to them. After more than four decades of policy-making at EU level and a large part of our environment is protected by European legislation. However, the problem of implementation of these policies remains unresolved, which is a key challenge that needs to be addressed to ensure that all have the full benefit of these laws.*

Keywords: *sustainable development, the environment, the Rio Declaration, Agenda 21, the summit club Johannesburg*

UVOD

Okoliš po svojoj prirodi nadilazi političke, pravne i ljudske granice. Zbog toga je, ako se želimo suočiti s izazovima koji utiču na sve nas, neophodna saradnja među državama članicama EU-a te između EU-a i ostatka svijeta. Ti su izazovi u rasponu od suša i poplava do onečišćenja i prijetnji evropskom bogatom prirodnom kapitalu i bioraznolikosti. Glavni su ciljevi politike zaštite okoliša EU-a unapređenje prirodnog kapitala, unapređenje privrede koje se temelji na efikasnom iskorištavanju resursa i zaštita zdravlja ljudi. Usklađenom strategijom zaštite okoliša duž Unije osigurava se sinergija i povezanost politika EU-a te će se, s obzirom na važnost zakonodavstva o zaštiti okoliša za mnoge poslovne sektore, osigurati i jednaki uslovi za obavljanje poslovnih djelatnosti. Mnogi okoliš uzimaju zdravo za gotovo, no pritisak na ograničene Zemljine resurse raste nezapamćenom brzinom. Ako se to nastavi, buduće će generacije biti uskraćene za naslijeđe koje im pripada. Za suočavanje s izazovima potrebno je zajedničko djelovanje EU-a, nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti, poslovnog sektora, NVO-ova i pojedinaca. Uz to se trebamo obratiti i međunarodnim partnerima kako bi se mjere poduzele na svjetskom nivou. Ovim radom se želi ukratko prikazati politika EU-a u području zaštite okoliša te objasniti kako se ta politika razvija, od čega se sastoji i kako bi se njome mogla promijeniti budućnost. Našim ponašanjem od planete tražimo mnogo. U svijetu je tokom 20. vijeka 12 puta povećana upotreba fosilnih goriva, a crpljenje materijalnih resursa 34 puta. Potražnja za hranom, stočnom hranom i vlaknima mogla bi se do 2050. povećati za 70 %. Ako resurse nastavimo iskorištavati tom brzinom, za opstanak će nam trebati više od dvajke planete.

1. POLITIKA OKOLIŠA U EVROPSKOJ UNIJI

U odnosu na početke kreiranja evropske politike zaštite okoliša Evropa se danas suočava s najvećim ekološkim izazovima.

Tokom '70-ih i '80-ih godina prošlog vijeka primarne su bile tradicionalne ekološke teme, na primjer zaštita vrsta i poboljšanje kvaliteta zraka koji udišemo ili vode koju pijemo smanjivanjem ispuštanja onečišćujućih tvari. Sada se naglasak stavlja na sistematičnijiji pristup te se uzimaju u obzir veze među različitim temama kao i njihova svjetska dimenzija. To znači da se s uklanjanja posljedica prešlo na sprječavanje degradacije okoliša. To podrazumijeva da se u drugim područjima kao što su poljoprivreda, energetika, saobraćaj, ribarstvo, regionalni razvoj, istraživanje, inovacije i vanjska pomoć u potpunosti vodi računa o ekološkim posljedicama tih politika i odluka o finansiranju. Takvim ujednačivanjem omogućit će se dosljedniji pristup ekološkim izazovima te postići najveća moguća sinergija.

Nakon više od četiri decenije kreiranja politika na nivou EU-a veliki dio našeg okoliša zaštićen je evropskim zakonodavstvom. Međutim, ostaje neriješen problem provođenja tih politika, što je ključni izazov koji treba riješiti kako bi svi imali potpunu korist od tih zakona. Time će se baviti novi Akcijski program EU-a za zaštitu okoliša.

2. OKOLIŠ I PRIVREDA

Ekološka i privredna pitanja dopunjuju se kao dvije strane istog novčića. Ekologizacijom privrede smanjuju se ekološki troškovi tako što se efikasnije iskorištavaju resursi, a novim ekološki prihvatljivim tehnologijama i tehnikama otvaraju se radna mjesta, potiče razvoj privrede i jača konkurentnost evropske industrije. Efikasno iskorištavanje prirodnih resursa čvrsto je ugrađeno u ključne pristupe strategije rasta Evropske unije za nadolazeću deceniju (strategija Evropa 2020.). U njoj se potvrđuje da se politikom zaštite okoliša može pomoći da Evropa postane privreda zasnovana na znanju i efikasnom iskorištavanju resursa. Na primjer, jačanjem otpornosti naših ekosistema, koji nam osiguravaju hranu, svježiu vodu, sirovine i mnoge druge pogodnosti, pridonosi se produktivnosti i kvalitetu života te

istovremeno smanjuju troškovi javnog zdravstva.

3. PREKOGRANIČNO DJELOVANJE I JAVNA PODRŠKA

Okoliš ne prestaje na granicama Unije. Zrak, voda, more te biljni i životinjski svijet ne poznaju granice. Što će više EU moći potaknuti susjedne zemlje – i, ako je moguće, cijeli svijet – na prihvatanje visokih standarda, to će kvalitet našeg okoliša biti veći. Unija se brine da zemlje koje žele postati članicama EU-a usklade svoje zakonodavstvo o zaštiti okoliša s tim zahtjevima. Unija blisko saraduje sa susjednim zemljama potičući ih da čine isto te ima aktivnu ulogu u međunarodnim pregovorima o održivom razvoju, bioraznolikosti i klimatskim promjenama. Dugoročni cilj EU-a za ekološku održivost jedan je od milenijskih razvojnih ciljeva Ujedinjenih naroda. Mjere EU-a za poboljšanje okoliša nailaze na podršku široke javnosti. U sve evropskom istraživanju javnog mnijenja provedenom sredinom 2011. pokazalo se da je za više od 90 % ispitanika pitanje okoliša posebno vrlo važno. Gotovo devet od deset ispitanika podržava ulaganja EU-a u ekološki prihvatljive aktivnosti te se više od osam od deset ispitanika slaže da je zakonodavstvo EU-a neophodno za zaštitu okoliša u njihovoj zemlji. Od ekoloških problema najviše su iznošeni problemi onečišćenja vode, iscrpljivanja prirodnih resursa i povećanja količine otpada.

4. STRATEGIJA ODRŽIVOG RAZVOJA

Prije četrdesetak godina počelo se uviđati kako je nemoguće imati zdravo društvo i kvalitetnu privredu u svijetu u kojem postoji toliko siromaštva i narušavanja okoliša. Privredni razvoj se ne može zaustaviti, no valja mu promijeniti smjer, kako bi postao manje poguban po okoliš i društveni razvoj. Pretvaranje tih spoznaja u djelo i prelaz na održive oblike razvoja i načina života izazov je današnjem dobu. Koncept održivog razvoja

podrazumijeva proces prema postizanju ravnoteže između privrednih, socijalnih i ekoloških zahtjeva kako bi se osiguralo «zadovoljavanje potreba sadašnje generacije bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe». Od 1987. godine kada je na ovaj način definiran u Izvještaju Svjetske komisije za okoliš i razvoj, kojom je predsjedavala Gro Harlem Brundtland, pa do današnjeg dana, održivi razvoj je postao jedan od ključnih elementata u formuliranju i provođenju razvojnih politika u svijetu. Operacionalizacija koncepta i njegova primjena u praksi rezultat su kako teorijskih tako i političkih težnji usmjerenih k osiguravanju dugoročnog razvoja ljudskog društva i očuvanju okoliša. U tom procesu, ključni događaji i pokretačka snaga bili su Svjetski skupovi na vrhu u Riju i Johannesburgu te usvajanje Milenijske deklaracije UN u septembru 2000. Od nivoa UN (i Komisije UN za održivi razvoj) i brojnih multilateralnih i međunarodnih institucija i organizacija, preko vlada pojedinih zemalja i EU pa sve do civilnog sektora i lokalne samouprave, provođenje koncepta održivog razvoja je pitanje na kome rade milijuni ljudi širom svijeta.

5. DEFINICIJA ODRŽIVOG RAZVOJA

Postoje mnoge definicije održivog razvoja, od kojih su neke navedene u nastavku:

Razvoj koji zadovoljava potrebe današnjice bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija u zadovoljavanju njihovih potreba.

Održivi razvoj je proces promjena u kojem su iskorištavanje resursa, smjer ulaganja, orijentacija tehničkog razvoja i institucionalne promjene u međusobnom skladu i omogućavaju ispunjavanje potreba i očekivanja sadašnjih i budućih naraštaja.

Brundtland, Svjetska komisija o okolišu i razvoju 1987.

Izvještaj "Naša zajednička budućnost".

Razvoj u okvirima prihvatnog kapaciteta ekosistema Zemlje.

IUCN - Međunarodna unija za očuvanje prirode

Poboljšanje kvaliteta života, ali u okvirima prihvatnog kapaciteta ekosistema.

Claude Martin, WWF

Održavanje ravnoteže između ljudske potrebe za poboljšanjem kvaliteta življenja i blagostanja s jedne strane te očuvanja prirodnih izvora i ekosistema, o kojima zavise buduće generacije.

The Global Development Research Center

Razvoj koji osigurava i zadovoljava sve potrebe za normalno življenje, a istovremeno ne ugrožava uslove življenja za buduće generacije.

Polaznica ODRAZ-ovog treninga

Ključni datumi

- 1972. - Štokholmska konferencija o čovjekovu okolišu
- 1983. – Komisija UN za okoliš i razvoj (Brundtlandina komisija)
- 1992. – Konferencija UN o okolišu i razvoju u Riju de Janeiru
- 2002. – Svjetski samit o održivom razvoju - “Rio + 10” – Johannesburg

Ključni dokumenti

- 1987. – Brundtlandina komisija – Izvještaj “Naša zajednička budućnost” – održivi razvoj
- 1992. – Konferencija UN o okolišu i razvoju u Riju de Janeiru – Agenda 21, Deklaracija iz Rija, Okvirna konvencija o promjeni klime, Konvencija o biološkoj raznolikosti
- 2002. – Svjetski summit u Johannesburgu

– Plan provedbe

6. DEKLARACIJA IZ RIJA

Deklaracija iz Rija o okolišu i razvoju sadrži 27 principa koja definiraju prava ljudi na razvoj i obaveze u očuvanju zajedničkog okoliša te obaveze država u postizanju održivog razvoja, uzimajući u obzir cjelovitost i međuovisnost planete Zemlje. Ti se principi nadovezuju na ideje Štokholmske deklaracije koja je usvojena na Konferenciji Ujedinjenih naroda o čovjekovom okolišu 1972. godine. U Deklaraciji iz Rija se polazi od potrebe povezivanja privrednog razvoja sa zaštitom okoliša, kao jedinim putem prema održivosti i dugotrajnom privrednom razvoju. Ova Deklaracija govori i o potrebi povezivanja, saradnje i ravnopravnog partnerstva između različitih učesnika iz svih sektora (javnog, poslovnog i civilnog). Neka od načela Deklaracije iz Rija su:

- ljudi imaju pravo na zdrav život,
- današnji razvoj ne smije ugrožavati potrebe za razvojem i kvalitetnim okolišem sadašnjih i budućih generacija,
- države imaju suvereno pravo iskorištavanja vlastitih prirodnih izvora ukoliko ne izazivaju štete u okolišu izvan svojih granica, države trebaju primjenjivati preventivni pristup zaštiti okoliša,
- zaštita okoliša mora postati sastavnim dijelom razvojnih procesa, kako bi se postigao održivi razvoj,
- važan zadatak pred međunarodnom zajednicom je iskorjenjivanje siromaštva i smanjivanje razlika u životnom standardu u različitim dijelovima svijeta,
- treba raditi na smanjivanju i napuštanju neodrživih obrazaca proizvodnje i potrošnje,
- države će poticati razvoj svijesti o okolišu i učestvovanje javnosti, jer se pitanja zaštite okoliša najbolje

rješavaju uz učestvovanje svih zainteresiranih građana i osiguravanjem širokog pristupa informacijama o okolišu,

- zagađivači bi trebali snositi troškove zagađenja,
- za ostvarivanje održivog razvoja potreban je cjelovit angažman žena, kreativnost, ideali i hrabrost mladih kao i iskustva lokalnog i autohtonog stanovništva čiji bi identitet, kulturu i interes trebalo priznati i podržavati,
- mir, razvoj i zaštita okoliša međuzavisni su i nedjeljivi.

7. AGENDA 21 I ZAŠTITA OKOLIŠA

Agenda 21 polazi od pretpostavke da je zajedničko i odmjereno rješavanje pitanja okoliša i razvoja jedini način osiguranja sigurnije i uspješnije budućnosti. Agenda 21 predstavlja globalni konsenzus i preuzimanje obaveze saradivanja u razvoju i zaštiti okoliša na najvišem političkom nivou.

Prepoznato je da je održivi razvoj prvenstveno obaveza vlada, koje su nadležne za izradu državnih strategija, planova i programa. No, prepoznaje se i važna uloga drugih učesnika i društvenih grupa. Također je prepoznato da su za ostvarivanje ciljeva Agende 21 potrebna značajna finansijska sredstva te pomoć zemljama u razvoju. Ssradnja među državama bitna je za efikasno i ravnomjerno raspodijeljeno globalno privređivanje koje svima može pomoći na putu ostvarivanja održivog razvoja.

Polazeći od činjenice da je svijet suočen sa sve većim siromaštvom, glađu, bolestima te povećanjem razlika između bogatih i siromašnih, Agenda 21 ističe potrebu aktivnosti na suzbijanju siromaštva. Smanjenje siromaštva treba biti prioritetni zadatak Ujedinjenih naroda i zemalja članica. Način smanjivanja siromaštva ne bi trebao zavisiti o inostranoj humanitarnoj pomoći, već kroz jačanje sposobnosti zarađivanja za život na održivi

način. Treba voditi računa o očuvanju i zaštiti prirodnih izvora u siromašnim zemljama te da od korištenja tih izvora korist ima domaće stanovništvo.

U Agendi 21 je istaknuta potreba promjene obrazaca proizvodnje i potrošnje te zaštite i unapređivanja ljudskog zdravlja. Ukazalo se nadalje na problem sve većeg broja gradova, koji nose probleme u razmaku od zagađenosti zraka do beskućnika; nedostatka čiste vode i loših sanitarnih uslova. Agenda 21 govori i o zaštiti okoliša i upravljanu prirodnim izvorima, ali i o jačanju uloge osnovnih društvenih skupina – žena, djece i mladih, organizacija civilnog društva, lokalnih vlasti, radnika i sindikata, poslovnog svijeta i industrije kroz društveno odgovorno poslovanje, naučnika te poljoprivrednika. Agenda 21 ističe potrebu edukacije, osposobljavanja i podizanja svijesti javnosti te informiranja kao podloge za odlučivanje, ali i govori o potrebnim finansijskim sredstvima.

8. PLAN PROVEDENJA, JOHANNESBURG

Pred skup u Johannesburgu generalni sekretar UN-a postavio je 5 glavnih tačaka: voda, energija, zdravlje, poljoprivreda i biološka raznolikost. Na skupu se stavio akcenat na obaveze vlada, organizacija civilnog društva i poslovnog sektora za hitnim i održivim akcijama za smanjenje siromaštva, zaštitu okoliša i poboljšanje pristupa vodi, energiji, hrani i zdravstvenim uslugama gdje su se Vlade usaglasile o konkretnim obavezama i akcijama koje će smanjiti razlike među ljudima u svim regijama svijeta. Plan provođenja, glavni dokument Skupa, postavio je ciljeve i rokove akcija: pristup čistoj vodi i zdravstvu, povećanje pristupa savremenim energetske servisima, zaštitu biološke raznolikosti, strategiji osiguranja hrane u Africi, te 50 % smanjenje broja ljudi koji žive u siromaštvu do 2020.

9. PRINCIPI ODRŽIVOG RAZVOJA

Globalno prihvaćeni principi održivog razvoja, definirani su kroz Deklaraciju iz Rija i Agendu 21, Deklaraciju i Plan provedenja iz Johannesburga, kao i na principima Milenijske deklaracije UN (koji su pretočeni u Milenijske razvojne ciljeve). Ovi principi se ukratko mogu prikazati na sljedeći način:

- Integriranje pitanja okoliša u razvojne politike;
- Internalizacija troškova vezanih za okoliš (tj. prevođenje eksternih troškova degradacije okoliša u interne troškove zagađivača/korisnika) kroz provođenje principa zagađivač/korisnik plaća;
- Učestvovanje svih društvenih učesnika u donošenju odluka kroz procese savjetovanja i dijaloga te stvaranje partnerstva;
- Pristup informacijama i pravosuđu
- Generacijska i međugeneracijska jednakost (uključujući i rodnu ravnopravnost) i solidarnost;
- Princip supsidijarnosti (hijerarhije odnosno međuzavisnosti) između lokalnog i globalnog nivoa; i
- Pristup uslugama i finansijskim resursima koji su neophodni za zadovoljavanje osnovnih potreba.

Ovi principi predstavljaju prizmu kroz koju bi trebali biti sagledani postojeći problemi i izazovi za održivi razvoj pojedinih država, odnosno okvir u kome su definirani ciljevi, zadaci i mjere za provođenje politika održivog razvoja. Polazeći od gore navedenog, održivi razvoj podrazumijeva:

- Uravnotežen i pravičan privredni razvoj koji se može održati u dužem vremenskom periodu;
- Smanjenje siromaštva, kroz osnaživanje siromašnih i osiguranje njihovog boljeg pristupa neophodnim uslugama i sredstvima;

- Učestvovanje svih zainteresiranih strana u procese odlučivanja (nacionalne i lokalne vlasti, organizacije civilnog društva, poslovni sektor, profesionalne organizacije, sindikati), uz promoviranje dijaloga i postizanje povjerenja kako bi se razvio društveni kapital;
- Pažljivo upravljanje i očuvanje (u najvećoj mogućoj mjeri) neobnovljivih resursa;
- Racionalna/održiva upotreba energije i prirodnih izvora (vode, zemljišta, šuma, itd.);
- Smanjivanje otpada, efikasno sprječavanje i kontrola zagađenja te smanjivanje na najveću moguću mjeru ekoloških rizika;
- Unapređenje sistema obrazovanja i zdravstva i poboljšanja u pogledu ravnopravnosti spolova;
- Zaštitu kulturnih identiteta, tradicije i naslijeđa.

10. OBRAZOVANJE ZA ODRŽIVI RAZVOJ

Već je u Agendi 21 navedena potreba za obrazovanjem, osposobljavanjem te jačanjem svijesti javnosti kako bi se probudila ekološka i etička svijest, poštivale vrijednosti te promijenili stavovi. Potrebno je steći vještine i naučiti načine ponašanja potrebnih za održivi razvoj. Obrazovanje se stoga ne smije usredotočiti samo na fizički i biološki već i na društveno-privredni okoliš i ljudski razvoj. Ujedinjeni narodi su proglasili „Deceniju obrazovanja za održivi razvoj 2005.-2014.“ gdje je naglasak stavljen na obrazovanje pri čemu ono:

- mora inspirirati vjerovanje da svako od nas ima snagu i odgovornost uticaja na pozitivne promjene na globalnom nivou,
- predstavlja primarni agent transformacije prema održivom razvoju i povećanju kapaciteta kako bi se vizija društva pretvorila u

realnost,

- unapređuje vrijednosti, ponašanje i životne stilove potrebne za održivu budućnost,
- jača kapacitete za promišljanje okrenuto budućnosti.

Obrazovanje za održivi razvoj treba pridonijeti da ljudi budu svjesni realnosti svijeta, potaknuti ih da daju doprinos postizanju veće pravednosti, jednakosti i poštivanja ljudskih prava za sve. U sklopu takvog obrazovanja treba objediniti teme vezane za razvoj, ljudska prava, održivost, mir i prevenciju konflikata, međukulturalnost i sl. Održivi razvoj treba se promovirati kroz formalno, neformalno i informalno učenje, a edukatori moraju imati kompetencije za uključivanje tema održivog razvoja u proces učenja. Pri tome je važno voditi računa o osiguranju kanala za pravovremen pristup relevantnim informacijama. Pored ekonomskih i zakonskih instrumenata, obrazovanje i informiranje su važni instrumenti u nacionalnim strategijama za postizanje održivosti.

11. ODLUČIVANJE I ODRŽIVI RAZVOJ

Dosadašnji način donošenja odluka i planiranja razvoja, koji se odvija odvojeno po sektorima pridonosi razdvajanju privrednih, društvenih i ekoloških faktora. Na taj se način pridonosi nerazumijevanju veza između okoliša, društvenog i privrednog razvoja te se pri odlučivanju ne odabiru razvojni putevi koji su privredno efikasni, društveno pravedni te prihvatljivi po okoliš. Pri razmišljanju o razvoju jedne zemlje treba sistemski i integrirano razmatrati uticaje privrednih, društvenih, fiskalnih, energetske, poljoprivrednih, prevoznih, trgovinskih i drugih programa i aktivnosti. U raspravi i odlučivanju o smjeru i načinu razvoja potrebno je uključivati i uvažavati različite društvene skupine – nacionalne, regionalne i lokalne vlasti, industriju, nauku, relevantne organizacije civilnog društva te širu javnost. Vlade bi trebale donijeti strategije održivog razvoja kako bi integrirale društvene

programe s programima zaštite okoliša i privrednog razvoja u svim ministarstvima i na svim nivoima. Nažalost, održivi razvoj se često poistovjećuje sa segmentom zaštite okoliša, čemu pridonosi i činjenica da su za održivi razvoj najčešće zadužena ministarstva zaštite okoliša.

11.1. Evropska strategija održivog razvoja

Amsterdamski ugovor, osnovni dokument Evropske unije, postavlja ostvarenje održivog razvoja Evrope kao osnovnu zadaću. Evropska unija je 2006. prihvatila novu Strategiju održivog razvoja za proširenu Europu, nakon temeljne revizije Göteborgške strategije održivog razvoja iz 2001. Nova se Strategija bavi izazovima postepene promjene sadašnje neodrživosti u načinima proizvodnje i potrošnje te potrebom za integriranim pristupom pri oblikovanju smjernica i politika. Ona naglašava potrebu za solidarnošću i prepoznaje važnost jačanja partnerstva. Svrha Strategije je prepoznati i razviti akcije koje će omogućiti EU postizanje kontinuiranog poboljšanja kvalitete življenja sadašnjih i budućih generacija, putem stvaranja održivih zajednica koje su u stanju upravljati i djelotvorno koristiti izvore te potaknuti ekološke i društvene inovativne potencijale u području privrede, osigurati prosperitet, zaštitu okoliša i društvenu koheziju. Neki od prepoznatih prioriteta izazova do 2020. su u područjima:

- Klimatske promjene i čiste energije
- Održivi prevoz
- Održiva proizvodnja i potrošnja
- Javno zdravstvo
- Bolje upravljanje prirodnim resursima
- Socijalna uključenost, demografija i migracije
- Borba protiv globalnog siromaštva.

11.2. Mediteranska strategija održivog razvoja

Mediteranska strategija održivog razvoja (MSOR) je usvojena na 14. redovnom

sastanku ugovornih strana Barcelonske konvencije, u novembru 2005. u Portorožu u Sloveniji. MSOR prepoznaje održivi razvoj kao odgovor na razvojne izazove u Sredozemlju, kao npr. izazov očuvanja okoliša; demografski, privredni, socijalni i kulturni izazovi te izazov globalizacije, regionalne saradnje i upravljanja.

Polazeći od ovih izazova, MSOR definira dugoročnu viziju Sredozemlja kao politički stabilnu, prosperitetnu regiju u kojoj vlada mir. Četiri glavna cilja MSOR su:

1. Doprinos privrednom razvoju kroz unapređenje dobara specifičnih za Sredozemlje;
2. Smanjenje socijalnih razlika kroz implementaciju Milenijskih ciljeva UN i jačanje kulturnih identiteta;
3. Mijenjanje neodrživih obrazaca u proizvodnji i potrošnji i osiguravanje održivog upravljanja prirodnim resursima;
4. Poboljšanje upravljanja na lokalnom, nacionalnom i regionalnom nivou.

ZAKLJUČAK

Glavni su ciljevi politike zaštite okoliša EU-a unapređenje prirodnog kapitala, unapređenje privrede koje se temelji na efikasnom iskorištavanju resursa i zaštita zdravlja ljudi. U odnosu na početke kreiranja evropske politike zaštite okoliša Evropa se danas suočava s najvećim ekološkim izazovima. Tokom '70-ih i '80-ih godina prošlog vijeka primarne su bile tradicionalne ekološke teme, na primjer zaštita vrsta i poboljšanje kvaliteta zraka koji udišemo ili vode koju pijemo smanjivanjem ispuštanja onečišćujućih tvari. Mjere EU-a za poboljšanje okoliša nailaze na podršku široke javnosti. U sve evropskom istraživanju javnog mnijenja provedenom sredinom 2011. pokazalo se da je za više od 90 % ispitanika pitanje okoliša posebno vrlo važno. Ključni dokumenti iz oblasti održivog razvoja jesu Deklaracija iz Rija, Agenda 21 i Svjetski samit iz Johaneshurba. U Deklaraciji iz Rija se polazi od potrebe povezivanja privrednog razvoja sa zaštitom

okoliša, kao jedinim putem prema održivosti i dugotrajnom privrednom razvoju. Ova Deklaracija govori i o potrebi povezivanja, saradnje i ravnopravnog partnerstva između različitih učesnika iz svih sektora (javnog, poslovnog i civilnog).

Agenda 21 polazi od pretpostavke da je zajedničko i odmjereno rješavanje pitanja okoliša i razvoja jedini način osiguranja sigurnije i uspješnije budućnosti. Agenda 21 predstavlja globalni konsenzus i preuzimanje obaveze saradivanja u razvoju i zaštiti okoliša na najvišem političkom nivou.

Plan provođenja, glavni dokument Skupa iz Johaneshurba, postavio je ciljeve i rokove akcija: pristup čistoj vodi i zdravlju, povećanje pristupa savremenim energetskim servisima, zaštitu biološke raznolikosti, strategiji osiguranja hrane u Africi, te 50 % smanjenje broja ljudi koji žive u siromaštvu do 2020.

Nažalost, održivi razvoj se često poistovjećuje sa segmentom zaštite okoliša, čemu pridonosi i činjenica da su za održivi razvoj najčešće zadužena ministarstva zaštite okoliša.

Vlade svih država bi trebale donijeti strategije održivog razvoja kako bi integrirale društvene programe s programima zaštite okoliša i privrednog razvoja u svim ministarstvima i na svim nivoima.

LITERATURA

- [1] Kristina Kosor: Evropska politika zaštite okoliša, Centar za razvoj javnog i neprofitnog sektora TIM4PIN
- [2] Lidija Pavić-Rogošić: Održivi razvoj, ODRAZ, 2010.
- [3] Politike Evropske unije: Okoliš, Evropska komisija, Brisel, 2013.